

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

26

YASAMA YILI

1

SIRA SAYISI: 7

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Gürcistan Hükümeti Arasında Enerji Alanında İşbirliğine Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı (1/312) ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu ve Dışişleri Komisyonu Raporları

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda

“http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/sirasayi_sd.sorgu_baslangic” internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

- **1/312 Esas Numaralı Tasarının**
 - TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı 4
 - Gerekçesi 4
- **Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Raporu** 6
- **Dışişleri Komisyonu Raporu** 8
- **Muhalefet Şerhi** 10
- **Tasarı Metni** 11
- **Dışişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin** 11
- **Anlaşma Metni** 12

T.C.
Başbakanlık
Kanunlar ve Kararlar
Genel Müdürlüğü
Sayı: 31853594-101-1193-3583

19/11/2015

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığı'na hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'na 26/10/2015 tarihinde kararlaştırılan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Gürcistan Hükümeti Arasında Enerji Alanında İşbirliğine Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Ahmet Davutoğlu
Başbakan

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (1/312)	
ESAS	Dışişleri Komisyonu
TALİ	Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu

GEREKÇE

Türkiye Gürcistan'ın en önemli siyasi ve ticari ortaklarından biri olup, iki ülke arasında çok boyutlu ilişkiler Gürcistan'ın bağımsızlığını kazanmasından itibaren gelişerek devam etmiştir. Türkiye, 1991 yılında Sovyetler Birliğinin dağılmasının hemen ardından 16 Aralık 1991'de Gürcistan'ın bağımsızlığını tanımıştır. Bu tarihten itibaren komşumuz Gürcistan ile olan ilişkilerimizin düzenli ve istikrarlı bir şekilde geliştiği görülmektedir. İki ülke sık sık yapılan yüksek düzeyli ziyaretlerle dostluk ilişkilerini geliştirirken, en zor zamanlarında da birbirlerine destek olmuşlardır.

Gürcistanın yenilenebilir enerji açısından potansiyeli yüksek olmasına rağmen pazarı küçüktür. Bu sebeple hidrolik kaynaklardan üretilecek ucuz elektriğin ülkemize getirilebilmesi mümkündür. Bu kapsamda, ülkenin hidrolik potansiyeli Türk yatırımcılar tarafından değerlendirilmektedir. Gürcistan ile enerji işbirliğimiz, özellikle hidrolik alanında Türk işadamlarının Gürcistan'da yaptıkları yatırımlar ve elektrik iletim hatları projeleri ile gelişmektedir.

Diğer taraftan, Gürcistan'dan yenilenebilir enerji kaynaklarından üretilerek ülkemize iletilecek elektriğin doğalgaza olan bağımlılığımızı kısmen de olsa azaltabilecek bir alternatif olabileceği değerlendirilmektedir. Ülkemizin Gürcistan'a yönelik enerji stratejisi, Gürcistan'ın hidrokarbonlardaki güvenli enerji güzergâhı konumunu korumak ve sahip olduğu hidro-kaynakları harekete geçirerek Türk enerji piyasasına entegrasyonunu sağlamaktır.

Bu çerçevede, Gürcistan ile olan ilişkilerimizin güçlendirilmesine ve derinleştirilmesine yönelik olarak, 9 Nisan 2015 tarihinde İstanbul’da “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Gürcistan Hükümeti Arasında Enerji Alanında İşbirliğine Dair Anlaşma” imzalanmıştır.

Söz konusu Anlaşma ile;

- 400 kV Ahıska (Gürcistan) - Tortum (Türkiye) Enterkonneksiyon Hattı ve ilave “Back to Back” tesisinin inşasına ilişkin Anlaşma’nın 2016 yılından önce imzalanması,
- 154 kV Batum (Gürcistan) - Muratlı (Türkiye) Enterkonneksiyon Hattı Projesinin, Batum’da kurulacak bir “Back to Back” tesisi ile birlikte gerçekleştirilmesinin desteklenmesi,
- Başta akıllı şebeke teknolojileri olmak üzere elektrik iletimi şebekesi teknolojilerine ve iletim sistemi işleticilerinin kurumsal yapılarının yenilenmesine ilişkin tecrübe paylaşımı,
- Elektrik iletim hatlarının tesisi ve elektrik iletim sistemlerinin işletilmesi alanlarında teknik işbirliği,
- Acil durumlarda yardım teminine ilişkin kontratların 2016 yılından önce imzalanması,

ENTSO-E bünyesinde uygulanmakta olan mevcut kural ve prosedürler uyarınca, TEİAŞ ve Gürcistan Elektrik İletim Sistemi İşleticisinin (GSE), Ülkemiz ile Gürcistan arasındaki elektrik transferine yönelik enterkonneksiyon hatlarının net transfer kapasitelerinin hesaplanması hususunda işbirliği yapmaları ve bu amaçla teknik data paylaşımında bulunmaları,

• Taraflar arasında, sınır ötesi elektrik ticareti potansiyelinin değerlendirilmesinin desteklenmesi, TEİAŞ’ın ENTSO-E’ye entegrasyonu sürecine yönelik tecrübelerini, Gürcistan Elektrik İletim Sistemi İşleticisi (GSE) ile paylaşması,

• TEİAŞ’ın ENTSO-E’ye üye olmasına müteakip, GSE’nin ilgi göstermesi ve uygun talepte bulunması durumunda, TEİAŞ’ın Gürcistan Elektrik Sistemi’nin, ENTSO-E kuralları çerçevesinde ENTSO-E’ye entegrasyonu hususunda teknik destekte bulunması, enerji kaynakları, yeşil enerji ve enerji verimliliği alanlarında işbirliği yapılması,

• Anlaşmanın uygulanmasının koordine edilmesi amacıyla bir Enerji Çalışma Grubu oluşturulması hususları düzenlenmiştir.

Ayrıca bu Anlaşma ile Gürcistan Hükümeti, ülkelerinde yaşanan darbe dönemlerinde arşivlerinin yanmış olması ve ilgili dokümanlara ulaşamadıkları gerekçeleriyle çok defa reddettikleri, 1990 ve 2011 yılları arasında oluşan Türkiye Cumhuriyeti’ne olan elektrik enerjisi borcunu kabul etmiştir.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar
Bilgi ve Teknoloji Komisyonu
Esas No: 1/312
Karar No: 3

11/12/2015

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanarak Bakanlar Kurulunca 19/11/2015 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça 4/12/2015 tarihinde tali komisyon olarak Komisyonumuza, esas komisyon olarak da Dışişleri Komisyonuna havale edilen 1/312 esas numaralı “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Gürcistan Hükümeti Arasında Enerji Alanında İşbirliğine Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı”, Komisyonumuzun 10/12/2015 tarihinde yaptığı 2. Birleşiminde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve ilgili diğer kamu kurumları temsilcilerinin katılımlarıyla incelenip görüşülmüştür.

Söz konusu Anlaşma ile;

- 400 kV Ahıska (Gürcistan) - Tortum (Türkiye) Enterkonneksiyon Hattı ve ilave “Back to Back” tesisinin inşasına ilişkin Anlaşmanın 2016 yılından önce imzalanması,
- 154 kV Batum (Gürcistan) - Muratlı (Türkiye) Enterkonneksiyon Hattı Projesinin, Batum’da kurulacak “Back to Back” tesisi ile birlikte gerçekleştirilmesinin desteklenmesi,
- Başta akıllı şebeke teknolojileri olmak üzere elektrik iletimi şebekesi teknolojilerine ve iletim sistemi işleticilerinin kurumsal yapılarının yenilenmesine ilişkin tecrübe paylaşımı,
- Elektrik iletim hatlarının tesisi ve elektrik iletim sistemlerinin işletilmesi alanlarında teknik iş birliği,
- Acil durumlarda yardım teminine ilişkin kontratların 2016 yılından önce imzalanması,
- ENTSO-E bünyesinde uygulanmakta olan mevcut kural ve prosedürler uyarınca, TEİAŞ ve Gürcistan Elektrik İletim Sistemi İşleticisinin (GSE) ülkemiz ile Gürcistan arasındaki elektrik transferine yönelik Enterkonneksiyon Hatlarının net transfer kapasitelerinin hesaplanması hususunda iş birliği yapmaları ve bu amaçla teknik data paylaşımında bulunmaları,
- Taraflar arasında sınır ötesi elektrik ticareti potansiyelinin değerlendirilmesinin desteklenmesi, TEİAŞ’ın Gürcistan elektrik iletim sisteminin ENTSO-E kuralları çerçevesinde ENTSO-E’ye entegrasyonu hususunda teknik destekte bulunması, enerji kaynakları, yeşil enerji ve enerji verimliliği alanlarında iş birliği yapılması,
- Anlaşmanın uygulanmasının koordine edilmesi amacıyla bir Enerji Çalışma Grubu oluşturulması, hususları düzenlenmiştir.

Ayrıca, Anlaşma ile Gürcistan Hükümeti, ülkelerinde yaşanan darbe dönemlerinde arşivlerinin yanmış olması ve ilgili dokümanlara ulaşamadıkları gerekçeleriyle çok defa reddettikleri 1990 ve 2011 yılları arasında oluşan Türkiye Cumhuriyeti’ne olan elektrik enerjisi borcunu kabul etmiştir.

1/312 esas numaralı Kanun Tasarısına ilişkin tali komisyon olarak Komisyonumuz, birleşimin başında İttüzüğün 23 üncü maddesi ve TBMM teamülleri uyarınca tasarının tümü üzerindeki görüşme açılmasını ve maddeler üzerindeki görüşlerin de tümü üzerinde görüşmelerde açıklanması usulünü kararlaştırmıştır.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmeler tamamlandıktan sonra Komisyonumuzun genel uygunluk görüşünün esas komisyona bildirilmesi kabul edilmiştir.

Raporumuz, esas komisyon olan Dışışleri Komisyonuna gönderilmek üzere Yüksek Başkanlığınıza saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Katip
<i>Ziya Altunyaldız</i>	<i>Harun Karacan</i>	<i>Şahin Tin</i>
Konya	Eskişehir	Denizli
Üye	Üye	Üye
<i>Ali Ercoşkun</i>	<i>Emin Haluk Ayhan</i>	<i>Kazım Arslan</i>
Bolu	Denizli	Denizli
Üye	Üye	Üye
<i>Metin Bulut</i>	<i>Mahmut Toğrul</i>	<i>Mehmet Erdoğan</i>
Elazığ	Gaziantep	Gaziantep
Üye	Üye	Üye
<i>Mehmet Necmettin Ahrazoğlu</i>	<i>İrfan Bakır</i>	<i>Didem Engin</i>
Hatay	Isparta	İstanbul
Üye	Üye	Üye
<i>Hasan Sert</i>	<i>Nureddin Nebati</i>	<i>Necip Kalkan</i>
İstanbul	İstanbul	İzmir
Üye	Üye	Üye
<i>Mehmet Uğur Dilipak</i>	<i>Tahsin Tarhan</i>	<i>Zeki Aygün</i>
Kahramanmaraş	Kocaeli	Kocaeli
Üye	Üye	Üye
<i>Hacı Özkan</i>	<i>Faysal Sarıyıldız</i>	<i>Adem Geveri</i>
Mersin	Şırnak	Van

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

11/12/2015

Esas No: 1/312

Karar No: 3

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışışleri Bakanlığı tarafından hazırlanarak Bakanlar Kurulunca 19/11/2015 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça 4/12/2015 tarihinde tali komisyon olarak Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna esas komisyon olarak da Komisyonumuza havale edilen “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Gürcistan Hükümeti Arasında Enerji Alanında İşbirliğine Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı” Komisyonumuzun 26 ncı Yasama Dönemi 10/12/2015 tarihli 2 nci toplantısında Dışışleri Bakanlığı ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı yetkililerinin de katılımlarıyla görüşülmüştür.

Tali komisyon olan Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu 10/12/2015 tarihli toplantısında Tasarı üzerinde görüşme yapmış ve raporunu olumlu görüşle Komisyonumuza gönderilmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunmuştur.

Komisyonumuza havale edilen metinler incelendiğinde, Tasarının Gürcistan’daki yenilenebilir enerji kaynaklarından üretilen elektriğin Türkiye’ye iletilmesi ile ilgili düzenlemelerin yapılması amacıyla hazırlandığı anlaşılmaktadır.

Komisyonumuzda Tasarının tümü üzerinde yapılan görüşmelerde Hükümet temsilcileri tarafından;

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gürcistan Hükümeti arasında Enerji Alanında İşbirliğine Dair Anlaşmanın, 9 Nisan 2015 tarihinde İstanbul’da imzalandığı ve Gürcistan’daki onay sürecinin 31 Temmuz 2015 tarihi itibarıyla tamamlandığı,

Gürcistan ile enerji iş birliğinin özellikle hidrolik alanında iş adamlarımızın Gürcistan’da yaptıkları yatırımlar ve elektrik iletim hatları projeleriyle her geçen gün gelişmekte olduğu,

Gürcistan’da yenilenebilir enerji kaynaklarından üretilerek ülkemize iletilecek elektriğin ülkemizin doğal gazı olan bağımlılığını kısmen de olsa azaltabilecek bir alternatif olabileceğinin değerlendirildiği,

Ülkemizin Gürcistan’a yönelik enerji stratejisinin, Gürcistan’ın hidrokarbon alanındaki güvenli enerji güzergâhı konumunu korumak ve sahip olduğu hidro kaynaklarının Türk enerji piyasasına entegrasyonunu sağlamak yönünde olduğu,

Anlaşmanın esas itibarıyla üç ana hususu kapsadığı; bunlardan birinci hususun Gürcistan’daki hidro potansiyelinin kullanılarak oradaki Türk yatırımcıları tarafından faaliyete geçirilmesi ve burada üretilen elektriğin Türkiye’ye iletilmesi amacıyla Gürcistan’ın elektrik üretim planlamasına ilişkin ortak bir çalışma yapılması olduğu, ikinci hususun Gürcistan’da üretilen elektriğin Türkiye sistemine entegre edilmesi olduğu, üçüncü hususun ise Gürcistan’ın ülkemize olan elektrik borcunun önümüzdeki yirmi yıl içerisinde kapatılması amacıyla 1 milyar kilovatsaat elektriğin Gürcistan’dan ülkemize aktarılması konusunda mutabakat sağlanmış olduğu,

Anlaşmayla söz konusu borcun geri ödenmesine ilişkin ayrıntıları içerecek ayrı bir protokolün de imzalanmasının kararlaştırıldığı,

Söz konusu Anlaşmanın iki ülke arasında elektrik enerjisi alanında mevcut iş birliğini derinleştireceğine ve Kafkasya bölgesinde elektrik entegrasyonuna katkı sağlayacağına inanıldığı, ifade edilmiştir.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmelerin ardından Tasarı ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek oy çokluğu ile maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Tasarının 1 inci, 2 nci ve 3 üncü maddeleri ile tümü aynen ve oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Komisyon üyelerinden İstanbul Milletvekili Azmi Ekinci, Hatay Milletvekili Fevzi Şanverdi, Rize Milletvekili Hasan Karal ve Adana Milletvekili Talip Küçükcan Tasarı ile ilgili özel sözcü seçilmişlerdir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Taha Özhan</i>	<i>Cemalettin Kani Torun</i>	<i>Sena Nur Çelik</i>
Malatya	Bursa	Antalya
Kâtip	Üye	Üye
<i>Hasan Basri Kurt</i>	<i>Talip Küçükcan</i>	<i>Mustafa Serdengeçti</i>
Samsun	Adana	Aksaray
	(Bu raporun özel sözcüsü)	
Üye	Üye	Üye
<i>Öztürk Yılmaz</i>	<i>Hişyar Özsoy</i>	<i>Ziya Pir</i>
Ardahan	Bingöl	Diyarbakır
	(Muhalefet şerhim ektedir)	(Muhalefet şerhi ektedir)
Üye	Üye	Üye
<i>Ümit Özdağ</i>	<i>Mevlüt Dudu</i>	<i>Fevzi Şanverdi</i>
Gaziantep	Hatay	Hatay
		(Bu raporun özel sözcüsü)
Üye	Üye	Üye
<i>Serkan Topal</i>	<i>Azmi Ekinci</i>	<i>Eren Erdem</i>
Hatay	İstanbul	İstanbul
	(Bu raporun özel sözcüsü)	
Üye	Üye	Üye
<i>Ravza Kavakcı Kan</i>	<i>Serap Yaşar</i>	<i>Recep Şeker</i>
İstanbul	İstanbul	Karaman
Üye	Üye	Üye
<i>Ceyda Bölünmez Çankırı</i>	<i>Hasan Karal</i>	<i>Halil Özcan</i>
Mardin	Rize	Şanlıurfa
	(Bu raporun özel sözcüsü)	

MUHALEFET ŞERHİ

“1-0312 Türkiye Cumhuriyeti ile Gürcistan Hükümeti Arasında Enerji Alanında İşbirliğine Dair Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı” ile ilgili **muhalefet şerhim** aşağıdaki gibidir.

Bilgilerinize sunarım.

Türkiye Cumhuriyeti ile Gürcistan Hükümeti arasında enerji ticareti alanında işbirliği anlaşması ile sınıraşan elektrik istasyonlarının Borçka- Ahıska arasında inşa edilmesini ve bu hattaki terminaller üzerinden elektrik transferini öngörmektedir.

Ülkemizde Güneydoğu, Doğu Anadolu ve Doğu Karadeniz’de inşa edilen hidroelektrik santralleri (HES) doğal ve kültürel dokuyu tahrip ettiğini veri aldığımızda, Gürcistan ile yapılan anlaşma ile özellikle Doğu Karadeniz’de HES projelerinin ekonomik açıdan ‘cazip’ hale getirilmesi için kar oranı yüksek bir ticaret ağının hedeflendiğini ifade edebiliriz.

Anlaşma metni içinde yer alan “yeşil enerji” kavramına açıklık getirilmemiş olup, “yeşil enerji” tanımına doğayı tahrip eden; derelerin, çayların kurummasına yol açan HES’lerin girip girmediği belirtilmemiştir.

Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi diğer canlıların yaşam hakkı ve yaşamın sürdürülebilirliği ilkeleri üzerinde durmakta olup, esasen HES gibi projeler yapılırken ‘Ekosistem Yaklaşımı’nın benimsenmesi tavsiye etmektedir. Ekosistem yaklaşımı, organizmalar ve çevreleri arasındaki önemli yapı, süreçler, işlevler ve etkileşimleri içeren, biyolojik organizasyon düzeylerine odaklanmış olan uygun bilimsel yöntemlerin uygulanmasına dayanmaktadır. Ancak Gürcistan ile yapılan anlaşmada elektrik üretimini yapacak olan santrallerin ekosistem yaklaşımı Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesine uygunluğu belirtilmemektedir.

Bu bağlamda Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gürcistan Hükümeti arasında imzalanan enerji alanında işbirliği anlaşmasına muhalefet ettiğimizi belirtiriz.

Hişyar Özsoy
Bingöl

Ziya Pir
Diyarbakır

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
VE GÜRCİSTAN HÜKÜMETİ ARASINDA
ENERJİ ALANINDA İŞBİRLİĞİNE DAİR
ANLAŞMANIN ONAYLANMASININ UYGUN
BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI**

MADDE 1- (1) 9 Nisan 2015 tarihinde İstanbul'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Gürcistan Hükümeti Arasında Enerji Alanında İşbirliğine Dair Anlaşma"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
VE GÜRCİSTAN HÜKÜMETİ ARASINDA
ENERJİ ALANINDA İŞBİRLİĞİNE DAİR
ANLAŞMANIN ONAYLANMASININ UYGUN
BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI**

MADDE 1- Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2- Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3- Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Ahmet Davutoğlu

Başbakan

Başbakan Yardımcısı

Y. Akdoğan

Başbakan Yardımcısı

Y. T. Türkeş

Avrupa Birliği Bakanı

H. B. Dedeoğlu

Çevre ve Şehircilik Bakanı

İ. Güllüce

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

A. R. Alaboyun

Gümrük ve Ticaret Bakanı

C. Aşçı

Kültür ve Turizm Bakanı V.

K. Arzu

Milli Savunma Bakanı

M. V. Gönül

Başbakan Yardımcısı

N. Kurtulmuş

Adalet Bakanı

K. İpek

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı

F. Işık

Dışişleri Bakanı V.

K. İpek

Gençlik ve Spor Bakanı

A. Ç. Kılıç

İçişleri Bakanı

S. Altınok

Maliye Bakanı

M. Şimşek

Orman ve Su İşleri Bakanı

V. Eroğlu

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı

F. Bilgin

Başbakan Yardımcısı

C. Yılmaz

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı

A. Gürcan

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

A. Erdem

Ekonomi Bakanı

N. Zeybekci

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı

K. Arzu

Kalkınma Bakanı

M. C. Düzyol

Milli Eğitim Bakanı

N. Avcı

Sağlık Bakanı

M. Müezzinoğlu

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
VE
GÜRCİSTAN HÜKÜMETİ
ARASINDA
ENERJİ ALANINDA İŞBİRLİĞİNE
DAİR
ANLAŞMA

DİBACE

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Gürcistan Hükümeti (bundan böyle tek tek “Taraflar” ve birlikte “Taraflar” olarak anılacaktır)

İki ülke arasındaki derin ilişkiler ve yakın dostluk bağlarını *dikkate alarak*,

Taraflar arasındaki iktisadi ve sosyal işbirliğini genişletme ve yoğunlaştırmanın önemini *belirterek*,

Eşitlik, karşılıklı saygı ve müteakabil çıkar prensipleri temelinde enerji alanındaki işbirliğini güçlendirmeyi *arzu ederek*,

Enerji alanındaki mevcut ilişkileri daha da geliştirmeyi arzu ederek ve bu tür işbirliğinin iki ülke arasındaki ilişkileri güçlendireceğinin tamamen *bilincinde olarak*,

aşağıdaki hususlarda anlaşmaya varmışlardır:

MADDE 1
TANIMLAR

Dibace de dahil olmak üzere, işbu Anlaşma’da kullanılmış büyük harfli terimler aşağıdaki anlamları taşımaktadır:

- 1. “Eylem Planı”** İşbu Anlaşmanın 6. Maddesi uyarınca Gürcistan’daki enerji kaynaklarının geliştirilmesine yönelik destek ve teşvike ilişkin müşterek çabaların kılavuz ilkeleri anlamına gelmektedir.
- 2. “Anlaşma”** yapılabilecek tadil veya tashih dahil olmak üzere, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Gürcistan Hükümeti arasındaki Enerji Alanında İşbirliğine Dair Anlaşma anlamına gelmektedir.



3. **“Mevcut Transfer Kapasitesi”** veya **“ATC”** Türkiye Cumhuriyeti ve Gürcistan arasındaki **“Borçka-Ahıska”** Enterkoneksiyon Hattı üzerinden Sınır Aşırı Elektrik Ticaretine Dair 20 Ocak 2012 tarihli Anlaşma’da tanımlandığı gibi, tahsis prosedürünün her bir fazını müteakip, NTK’den geri kalan mevcut kapasitedir.
4. **“Yetkili Merciler”** İşbu Anlaşmanın 4. Maddesine göre Taraflarca tayin edilen Devlet Yetkili Mercileri anlamına gelmektedir.
5. **“Enerji Çalışma Grubu”** işbu Anlaşmanın tüm Maddelerinin uygulanmasını koordine etmek amaçlı Taraflarca kurulacak çalışma grubu anlamına gelir.
6. **“ENTSO-E”** Elektrik İletim Sistemi Operatörleri Avrupa Şebekesi anlamına gelmektedir.
7. **“ESCO”** Gürcistan Ulusal Mevzuatı çerçevesinde usule uygun şekilde tesis edilmiş, sınırlı sorumluluğa sahip Elektrik Sistemi Ticari Operatörü anlamına gelmektedir.
8. **“GSE”** Gürcistan İletim Sisteminin bir kısmına sahip olan ve kontrol eden, Gürcistan enerji sisteminin yük tevzii işletme ve denetimini yürüten Gürcistan İletim Sistemi Sistem Operatörü olan Gürcistan Devlet Elektrosistem Limited Şirketi anlamına gelmektedir.
9. **“Uluslararası Anlaşma”** özel tanımına bakılmaksızın, bir tek belge altında veya iki veya daha fazla ilgili belge altında toplanan ve uluslararası kanunlara tabi olmak üzere Türkiye Cumhuriyeti ve Gürcistan arasında ve/veya Türkiye Cumhuriyeti ve Gürcistan ile diğer Devlet ve/veya Uluslararası Örgüt/Örgütler arasında yazılı olarak akdedilen uluslararası anlaşma anlamına gelmektedir.
10. **“Uzun Vadeli Plan”** Türkiye Cumhuriyeti ve Gürcistan devlet sınırları civarındaki illerdeki (Türkiye Cumhuriyeti ile Gürcistan arasındaki Enterkoneksiyon hatları dahil) iletim şebekelerinin geliştirilmesi için Tarafların TSO’ları tarafından müşterek olarak hazırlanan ve düzenli olarak Tarafların TSO’larınca güncellenen ve 8. Maddenin 1. paragrafı, “d” şıkkı uyarınca Yetkili Merciler tarafından onaylanan 10 (on) yıllık plan anlamına gelmektedir.
11. **“Ulusal Mevzuat”** ilgili Taraflardan her birinin anayasaları, yasaları, uluslararası anlaşmaları, kanun hükmünde olan kararnameleri, tüzükleri, yönetmelikleri, kararnameleri ve diğer düzenleyici idari belgeleri dahil olmak üzere Tarafların tüm hukuki rejiminden oluşan kanunlar ve yönetmelikleri anlamına gelmektedir.
12. **“Net Transfer Kapasitesi”** veya **“NTK”**, Türkiye Cumhuriyeti ve Gürcistan arasındaki **“Borçka-Ahıska”** Enterkoneksiyon Hattı üzerinden Sınır Aşırı Elektrik Ticaretine Dair 20 Ocak 2012 tarihli Anlaşma’da tanımlandığı gibi, belirli bir süre ve aktif enerji akımı yönlendirmesi için ilgili İletim Sistemlerince ortaya konan güvenlik standartlarını yerine getirilmesi ile uyumlu olan iki enterkonnekte elektrik iletim sistemi arasındaki toplam

elektrik takas programı (Borçka-Ahıska Enterkoneksiyon Hattı üzerinden) anlamına gelmektedir.

13. “**Devlet Mercii**”, Tarafların bir bakanlığı, devlet dairesi, idari merci, kamu kuruluşu ve şirketi dahil olmak üzere her bir Taraf’ın ulusal veya yerel bir hükümet mercii anlamına gelmektedir.
14. “**TEİAŞ**” Türk İletim Sisteminin kontrolünü elde tutan sahibi ve Türkiye İletim Sistemi Operatörü, Türkiye Cumhuriyeti elektrik sisteminin yük dağıtımını yürüten Türkiye Elektrik İletim Şirketi anlamına gelmektedir.
15. “**TETAS**” Türkiye Cumhuriyeti’nde elektrik ticareti ile uğraşan ve Ulusal Mevzuatta belirtilen diğer fonksiyonları da icra eden, Türkiye Cumhuriyeti Ulusal Mevzuatı kapsamında usule uygun bir şekilde tesis edilen Türk Elektrik Ticaret ve Taahhüt Şirkettir.
16. “**İletim Sistemi**”, tüm ilgili tesisler de dahil olmak üzere ulusal bir yüksek gerilim elektrik iletim sistemi anlamına gelmektedir.
17. “**İletim Sistem Operatörü**” veya “**TSO**”, elektrik iletimine ilişkin makul talepleri karşılamak üzere sistemin uzun vadeli kabiliyetini güvence altına almak amacıyla, her bir ilgili Taraf’ın iletim sisteminin işletmesinden sorumlu, iletim sisteminin bakımını sağlayan ve gerektiğinde iletim sistemini geliştiren ve usule uygun olarak yetkili kılınan tüzel bir kişidir.

MADDE 2 YORUMLAMA

1. İşbu Anlaşmanın maddelere, bölümlere ve diğer kısımlara ayrılması ve başlıkların eklenmesi sadece referans gösterme kolaylığına matuf olup bu konudaki anlam ve yorumlamayı etkilemeyecektir.
2. Aksi belirtilmediği takdirde, belirli bir Madde veya Dibace’ye ilişkin referanslar İşbu Anlaşma’da belirtilen Madde veya Dibace’ye atıfta bulunmaktadır.
3. “İşbu Anlaşma”, “bu konudaki”, “buradaki” terimleri ve benzer ifadeler İşbu Anlaşma’ya atıfta bulunmakta olup, hiçbir özel Madde, Bölüm veya bu Anlaşmadaki bir kısım ile ilgili değildir.
4. Özellikle aksi belirtilmediği veya metin içeriği başka şekilde gerektirmediği takdirde, tekil ifadeler çoğul ifadeleri, çoğul ifadeler ise tekil ifadeleri de kapsayacak şekilde anlaşılacaktır.



5. Herhangi bir cinsiyeti kapsayan ifadeler tüm cinsiyetleri kapsayacak şekilde anlaşılacaktır.
6. Bir anlaşmaya ilişkin her bir referans, şartları uyarınca üzerinde değişiklik veya ekleme yapılmış olabileceğinden, belirli herhangi bir zamanda ilgili anlaşma veya belgeye referans olarak yorumlanacaktır.
7. İşbu Anlaşma kapsamında bir zaman aralığına veya zaman aralıklarına atıfta bulunulan yerlerde, söz konusu zaman aralıkları aksi belirtilmediği takdirde söz konusu zaman aralığının ilk gününün gece yarısında başlamış ve son gününün gece yarısı itibariyle bitmiş sayılacaktır.

MADDE 3 **AMAÇ**

1. İşbu Anlaşmanın amacı, Taraflar arasında enerji alanındaki, özellikle, enerji kaynakları, yeşil enerji ve enerji verimliliği, elektrik ticareti, yeni iletim altyapılarının geliştirilmesi ve elektrik iletimi alanlarında ve ENTSO-E entegrasyon süreci ve elektrik hususlarına ilişkin Tarafların Ulusal Mevzuatları çerçevesinde bilgi/tecrübe paylaşımı alanlarında ikili bilimsel, teknik, teknolojik, hukuki, idari ve ticari işbirliğini teşvik etmektir.
2. İşbu Anlaşmanın amacına ulaşılması için Taraflar, kendi ilgili Ulusal Mevzuatları ve İşbu Anlaşma uyarınca aşağıdaki konularda işbirliği geliştireceklerdir:
 - a) ENTSO-E entegrasyon süreci dahil olmak üzere kendi enerji sektörlerinin geliştirilmesine ilişkin bilgi ve tecrübe paylaşımı,
 - b) Enerji sektörünün teknik alanlarında insan kaynaklarının eğitimi,
 - c) Enerji alanında hukuki ve düzenleyici konulara ilişkin bilgi ve tecrübe paylaşımı,
 - d) Özellikle enerji alanında faaliyet gösteren Devlet Kurumları ve özel kuruluşlar arasında ortaklıkları teşvik etme yoluyla bilgi ve ihtisas paylaşımı,
 - e) Seminerlerin, konferansların, fuarların ve enerji alanına ilişkin diğer toplantıların müşterek düzenlenmesi,
 - f) Elektrik üretimi, iletimi, ticareti ve şebeke sıkışıklığının yönetimi, kapasite rezervleri ve talep tahmini konularına ilişkin ortak etüt çalışmalarının düzenlenmesi.
3. Taraflar, İşbu Anlaşmanın gerçekleştirilmesi için tüm gerekli tedbirlerin alınması hususunda anlaşmaya varmışlardır.

MADDE 4

ANLAŞMANIN ULUSAL MEVZUATLA İLİŞKİSİ

İşbu Anlaşmanın şart ve koşulları ile Tarafların herhangi bir Ulusal Mevzuatının şart ve koşulları arasında çelişki ortaya çıkması durumunda, işbu Anlaşmanın şart ve koşulları, yine bu Anlaşma çerçevesinde uygulanacaktır.

MADDE 5

YETKİLİ MERCİLER VE ENERJİ ÇALIŞMA GRUBU

1. İşbu Anlaşmanın uygulanması amacıyla Taraflar, aşağıdaki yetkili mercileri tayin etmişlerdir;
 - Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına; Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve
 - Gürcistan Hükümeti adına; Gürcistan Enerji Bakanlığı'dır.
2. İşbu Anlaşmanın uygulanmasının koordine edilmesi ve Taraflar arasındaki enerji işbirliğinin desteklenmesi amacıyla Taraflar, bir Enerji Çalışma Grubu (EÇG) oluşturacaklardır. EÇG, sırasıyla her iki ülkeden birinde, en az yılda bir kez toplanacaktır.

MADDE 6

ENERJİ KAYNAKLARININ KULLANILMASI, YEŞİL ENERJİ VE ENERJİ VERİMLİLİĞİ

1. Taraflar, enerji kaynakları, yeşil enerji ve enerji verimliliği alanlarında işbirliği yapmak üzere anlaşmaya varmışlardır.
2. Taraflar, enerji kaynakları, yeşil enerji ve enerji verimliliği alanlarında iş fırsatlarını tespit edecek ve her iki Taraf'ın Devlet Mercileri ile yatırımcılarını, enerji kaynakları, yeşil enerji ve enerji verimliliği alanlarında projelerin teşviki ve geliştirilmesi için müşterek çalışmak üzere teşvik edeceklerdir.
3. Taraflar, Gürcistan'ın, yenilenebilir enerji kaynakları da dahil olmak üzere, önümüzdeki 15 yıl içerisindeki tüm enerji kaynaklarının kullanımını dikkate alarak, bu bağlamda, Gürcistan'da tesis edilecek yeni elektrik santralleri tarafından üretilecek elektriğin alımına ilişkin mali ve hukuki şartları da göz önünde bulundurarak, ENTSO-E elektrik sistemi koşullarının elverişli olması durumunda, ENTSO-E kuralları uyarınca uzun vadeli elektrik alım-satım anlaşmaları gibi ticari enstrümanlar vasıtasıyla gerekli altyapının geliştirilmesi ve kolaylaştırılmasının yanı sıra, yeni elektrik üretim santrallerinin yapımına dair ilgili projelerin uygulanması konusunda işbirliğinde bulunacaklardır.

4. Enerji Çalışma Grubu, Gürcistan'daki enerji kaynaklarının geliştirilmesi amacıyla birleştirecek ortak çabaların teşviki ve desteklenmesi için bir Eylem Planı geliştirecek ve söz konusu Eylem Planını onay için Yetkili Mercilere ibraz edecektir. Eylem Planının Yetkili Merciler tarafından onaylanma süreci, 2016 yılının sonuna kadar tamamlanacaktır.

MADDE 7

ELEKTRİK TİCARETİ

1. Taraflar, Türkiye Cumhuriyeti ile Gürcistan elektrik piyasaları arasındaki işbirliğinin genişletilmesine yönelik ortak amaçlarını beyan etmektedirler. Bu amaç doğrultusunda Taraflar, aşağıdaki talepleri karşılama hususunda mutabık kalmışlardır.
 - a) Türkiye'de kullanılmakta olan mevcut yazılım programı temelinde, her iki ülkenin kapasite tahsisi platformları arasında karşılıklı iletişimi geliştirmek.
 - b) Mayıs 2015 ayından itibaren, Tarafların TSO'ları, Türkiye'deki senkron paralel işletme için düzenlendiği gibi, asenkron paralel işletme için de planlama, kapasite hesaplaması/tespiti, zamanlama, kapasite tahsisi gibi prosedürleri tamamlayacaklardır.
2. Taraflar arasındaki elektrik ticaretini daha da artırmak için, diğer ticari kuruluşların mevcut ve gelecekteki hak ve yükümlülüklerine halel getirmeksizin, TETAŞ, kısa ve/veya uzun vadeli elektrik alım-satım anlaşmaları vasıtasıyla Gürcistan kuruluşları (ESCO dahil) ile ticaret yapmak üzere Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından usule uygun bir şekilde yetkili kılınmıştır. İşbu Madde, hiçbir şekilde, herhangi başka kuruluşların, TETAŞ'tan bağımsız olarak, kendi aralarında sınır aşırı elektrik ticaretini yapma hakkını kısıtlamayacak veya tehlikeye atmayacak olup, işbu Madde, bu hakkın kısıtlanması anlamını taşımayacaktır.

MADDE 8

YENİ İLETİM ALTYAPILARININ GELİŞTİRİLMESİ

Taraflar, Türkiye-Gürcistan enterkoneksiyon altyapısının daha da geliştirilmesine yönelik sürecin aşağıdaki adımları içereceği konusunda anlaşmaya varmışlardır:

- a) Herhangi bir elektrik enterkoneksiyon iletim hattının, Tarafların TSO'larının tam işletme kontrolü altında olacağına dair prensip yaklaşım hususunda uzlaşma. Türkiye Cumhuriyeti ile Gürcistan arasındaki enterkoneksiyon hatlarının işletmesi esnasında, Uluslararası Anlaşmalar ve Ulusal Mevzuatlarca belirlenen yaygın ve ayırıcı nitelikte olmayan kurallar uygulanacaktır;



- b) Ahıska-Tortum 400 kV enterkoneksiyon hattı ve ilave “Back to Back” istasyonunun inşasına ilişkin Anlaşmanın 2016 yılından önce imzalanması;
- c) Batum-Muratlı 154 kV elektrik iletim hattı projesinin, Batum’daki “Back to Back” projesi ile birlikte gerçekleştirilmesinin desteklenmesi;
- d) Türkiye Cumhuriyeti ile Gürcistan sınırları civarındaki illerdeki enterkoneksiyon hatları dahil olmak üzere, iletim şebekelerinin geliştirilmesine dair Uzun Vadeli Planın Tarafların TSO’larınca 2016’dan önce müşterek geliştirilmesi ve sözkonusu Uzun Vadeli Planın onay için Yetkili Mercilere sunulması. Uzun Vadeli Planın onay süreci, Yetkili Merciler tarafından 2016 yılından önce tamamlanacak olup, TSO’lar, Uzun Vadeli Planı gerçekleştirmek üzere yetkili kılınmış sayılacaklardır.

MADDE 9

ELEKTRİK İLETİMİ

1. Taraflar, elektrik iletimi alanında aşağıdaki hususlarda işbirliği yapacaklardır:

- a) Başta akıllı şebeke teknolojileri olmak üzere elektrik iletim şebekesi teknolojilerine ilişkin tecrübe paylaşımı;
- b) İşbu Anlaşma kapsamında, Taraflar arasındaki elektrik ithalatı-ihracatı potansiyelinin değerlendirilmesinin desteklenmesi;
- c) Enterkoneksiyon hatlar için kapasite tahsisi, “yıl öncesi”, “ay öncesi” ve “gün öncesi” temelinde yapılacaktır.
- d) İletim Sistemi Operatörlerinin kurumsal yapılarının yenilenmesi odaklı tecrübe paylaşımı;
- e) Elektrik iletim hatlarının inşası, işletmesi ve bakım-onarımı alanlarında teknik işbirliği;
- f) Acil durumlarda yardım teminine ilişkin kontratların, Yetkili Merciler tarafından yetkilendirilmiş kuruluşlar arasında 2015’ten önce imzalanması.

2. ENTSO-E bünyesinde uygulanmakta olan mevcut kural ve prosedürler uyarınca TSO’lar, Türkiye Cumhuriyeti ile Gürcistan arasındaki enterkoneksiyon hatlarının NTC/ATC’sinin hesaplanması hususunda işbirliği yapacak ve bu amaçla teknik data paylaşımında bulunacaklardır.



3. TSO'lar, rezerv kapasiteye ilişkin ortak inceleme çalışmalarını 2015 yılı sonuna kadar tamamlayacaklardır.

MADDE 10

ENTSO-E ENTEGRASYON SÜRECİNE İLİŞKİN İŞBİRLİĞİ

1. Türkiye TSO'su, ENTSO-E entegrasyon sürecine ilişkin teknik ve yasal çerçeveye yönelik tecrübelerini Gürcistan TSO'su ile paylaşacaktır.
2. Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin ENTSO-E'ye üye olmasını müteakip, Gürcistan Hükümetinin ilgi göstermesi ve uygun talepte bulunması durumunda, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Gürcistan elektrik sisteminin, ENTSO-E kuralları çerçevesinde ENTSO-e'ye entegrasyonu hususunda destek sağlayacaktır.

MADDE 11

ELEKTRİK BORCU

Gürcistan Hükümeti, 1990 ve 2011 yılları arasında meydana gelen Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı olan borcunu kabul etmektedir. Taraflar, işbu Anlaşmanın imzalanmasını takip eden takvim yılından başlayarak 20 yıl içerisinde yukarıda bahsi geçen borcun kapatılması amacıyla mezkur dönem içerisinde Taraflarca üzerinde mutabık kalınan 1.000.000.000 kilovat/saat elektriğin, indirimli borç olarak ESCO tarafından TETAŞ'a tedarik edileceği üzerine anlaşmaya varmışlardır. TETAŞ ve ESCO, söz konusu indirimli borcun geri ödenmesine ilişkin ayrıntıları kapsayan bir protokol imzalayacaklardır. Söz konusu indirimli borcun karşılığı olan elektrik miktarının tamamının TETAŞ'a sevk edilmesini müteakip, Gürcistan'ın Türkiye Cumhuriyeti'ne olan yukarıda zikredilen dönemdeki borcu tamamen kapatılmış sayılacaktır.

MADDE 12

HARCAMALAR

1. İşbu Anlaşma kapsamındaki faaliyetlere ilişkin masraflar, Tarafların ilgili Mevzuatı ve bütçesel hükümleri uyarınca uygun fonların kullanılabilirliğine bağlı gerçekleşir.
2. İşbu Anlaşma kapsamındaki belirli bir faaliyetin uygulanması için spesifik bir fona ihtiyaç duyulması durumunda, Taraflar, gerekli fona ilişkin şart ve koşulları, ilgili Ulusal Mevzuatları ve Uluslar arası Anlaşmalar uyarınca yazılı olarak düzenleyecektir.

MADDE 13 GİZLİLİK

1. İşbu Anlaşma kapsamındaki işbirliğinin sonucu veya neticesi için uygulanacak olan gizlilik koşulları ve şartları, ilgili kuruluşlar tarafından geliştirilecek ve uygulanacaktır. İşbu Anlaşma kapsamında gerçekleştirilen işbirliğinin sonuç veya neticeleri Taraflarca gizli tutulacaktır.
2. Taraflardan birinin, İşbu Anlaşma kapsamında gerçekleştirilen işbirliğinin sonuç veya neticelerini, üçüncü bir şahsa ifşa etmek istemesi durumunda, diğer Taraf'ın önceden yazılı rızası alınır.
3. İşbu Anlaşma kapsamında gerçekleştirilen işbirliğinin sonuç veya neticeleri, Tarafların karşılıklı yazılı rızası üzerine yayımlanabilir.
4. İşbu Anlaşmanın sona ermesi veya feshine bakılmaksızın, Taraflarca yazılı bir mutabakat sağlanmadığı sürece, işbu Maddenin koşulları ve yükümlülükleri, Taraflar üzerindeki bağlayıcılığını korur.

MADDE 14 İHTİLAFLARIN HALLİ

1. İşbu Anlaşmanın yorumu, uygulanması ve yürütülmesinde meydana gelen tüm anlaşmazlıklar, Taraflar arasında müzakere ve/veya istişare yoluyla dostane bir şekilde çözümlenecektir.
2. Anlaşmazlıkların diplomatik yollarla 90 (doksan) gün içerisinde çözümlenememesi durumunda, Taraflardan herhangi biri, diğer Tarafa yazılı bir bildirimde bulunarak, nihai ve bağlayıcı çözüm için konuyu bu amaçla oluşturulacak bir Tahkim Kuruluna götürebilir. Söz konusu Bildirim, iddianın genel durumunu ve istenen herhangi bir parasal miktarı da içeren aranan telafi veya çözümü (tespit davası dahil) içerecektir.
3. Tahkim Kurulu aşağıdaki şekilde oluşur:
 - (a) Muhakemeyi başlatan Taraf, işbu Maddenin 2. fıkkında atıf yapılan Bildirimde diğer Taraf'ça teslim alınmasını müteakip 30 gün içerisinde Tahkim Kuruluna üye atar ve kendi üyesini ataması konusunda ihtilafın diğer Tarafını bilgilendirir.
 - (b) İşbu Maddenin 2. fıkkında atfedilen yazılı bildirimde teslim alındığı tarihten itibaren 60 (altmış) gün içerisinde diğer Taraf, kendi üyesini atar. Söz konusu atamanın belirlenen süre içerisinde yapılmaması durumunda, muhakemeyi başlatan Taraf, işbu Maddenin 2. fıkkında atfedilen bildirimde teslim alınması

- tarihinden itibaren 90 (doksan) gün içerisinde atamanın bu Madde'nin 3 (d) şikkına göre yapılması konusunda talepte bulunur.
- (c) Her iki Taraf'ın uyuşgunu veya vatandaşlığını taşımayan üçüncü üye, Taraflarca atanır. Bu üye Tahkim Kurulu'nun Başkanı olur. İşbu Maddenin 2. şikkında atfedilen bildirim teslim alınma tarihinden itibaren 150 (yüz elli) gün içerisinde Taraflar, üçüncü üyenin atanması hususunda anlaşmaya varamazlar ise, bu atama, söz konusu bildirim teslim alınma tarihinden itibaren 180 (yüz seksen) gün içerisinde Taraflardan herhangi birince ibraz edilen talep üzerine işbu Maddenin 3 (d) şikkına göre yapılır.
- (d) İşbu paragraf uyarınca yapılması istenen atamalar, bu tür talebin alınmasından itibaren 30 (otuz) gün içerisinde Uluslararası Daimi Tahkim Mahkemesi Genel Sekreterince yapılır. Genel Sekreterin bu görevi yerine getirmesinden alıkonulması durumunda, bu görevi Büronun Birinci Sekreteri yerine getirir. Büro Birinci Sekreterinin de bu görevi yerine getirmede bir engelle karşılaşması durumunda, bu görevi en kıdemli Yardımcı yapar.
- (e) 3. Maddenin (a) dan (d) ye kadar olan bentlerine göre yapılan atamalar, atanacak üyelerin, özellikle işbu Anlaşma kapsamındaki konulara ilişkin nitelik ve tecrübeleri dikkate alınarak yapılır.
- (f) Aksi üzerinde Taraflarca anlaşma mevcut olmadığı takdirde, Taraflarca veya Tahkim Kurulunca değiştirildiği ölçüde UNCITRAL tahkim kuralları geçerli olacaktır. Tahkim Kurulu kararları üyelerin oy çoğunluğu ile alınacaktır.
- (g) Tahkim Kurulu ihtilafları, işbu Anlaşma hükümlerine ve uygulanabilir uluslararası mevzuat ilkeleri ve kurallarına göre çözecektir.
- (h) Tahkim Kurulu kararı, Taraflar için nihai ve bağlayıcı olacaktır.
- (i) Kurul üyelerinin ücretleri dahil olmak üzere tahkimin tüm masrafları, Taraflarca eşit paylarla karşılanacaktır. Ancak, Tahkim Kurulu, kendi takdirince, masrafların daha yüksek oranının bir Taraf'ça karşılanmasına dair karar alabilir.
- (j) Taraflarca aksi üzerinde anlaşmaya varılmadığı sürece, mahkeme Lahey'de toplanacak ve Daimi Tahkim Mahkemesinin bina ve tesislerinden yararlanacaktır.
- (k) Kararın bir kopyası, genel erişimin sağlanması amacıyla, Sekretarya'ya gönderilecektir.

MADDE 15 DEĞİŞİKLİKLER

İşbu Anlaşmada, Tarafların karşılıklı yazılı mutabakatı ile her zaman değişiklik yapılabilir. Yapılan değişiklikler, işbu Anlaşmanın 17. Maddesinin 1. fıkrasında tanımlanan hukuki prosedür uyarınca yürürlüğe girer.

MADDE 16 FİKRİ MÜLKİYET

Taraflar, ilgili ulusal mevzuatları ve taraf oldukları uluslar arası antlaşmalar uyarınca, işbu Anlaşma kapsamında transfer edilecek veya oluşturulacak fikri mülkiyet haklarının etkin bir şekilde korunmasını sağlayacaktır. İşbu Anlaşmanın amaçları kapsamındaki fikri mülkiyet, 14 Temmuz 1967 tarihinde, Stokholm'de imzalanan ve 28 Eylül 1979 tarihinde değiştirilmiş haliyle Dünya Fikri Mülkiyet Örgütünün Kurulmasına dair Antlaşmanın 2. Maddesinde belirtilen anlamı taşıyacaktır.

MADDE 17 YÜRÜRLÜĞE GİRME, SÜRE VE FESİH

1. İşbu Anlaşma, Tarafların anılan belgenin yürürlüğe girmesi için gerekli olan kendi iç yasal usullerinin tamamlandığını diplomatik yollarla karşılıklı bildirdikleri son yazılı bildirim alındığı tarihte yürürlüğe girecektir.
2. İşbu Anlaşma, 20 (yirmi) yıl süre ile yürürlükte kalacak ve ilk bitiminden veya sonraki 5 yıllık sürenin sona ermesinden en az 3 ay önce Taraflardan biri işbu Anlaşmayı sona erdirmeye niyetini diğer Taraf'a diplomatik yollarla yazılı olarak bildirmediği takdirde, 5 (beş) yıllık süreler için kendiliğinden uzayacaktır.
3. İşbu Anlaşmanın feshi, gerçekleştirilmiş veya yürütülmekte olan projeler ve faaliyetleri etkilemeyecektir.

İşbu Anlaşma, 9 Nisan 2015 tarihinde İstanbul'da Türkçe, Gürcüce ve İngilizce olarak ikişer orijinal nüsha halinde ve bütün metinler eşit derecede geçerli olmak üzere imzalanmıştır. Yorum farklılıkları olması halinde İngilizce metin geçerli olacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına



Taner YILDIZ

Türkiye Cumhuriyeti

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

Gürcistan Hükümeti adına



Kakha KALADZE

Gürcistan

Enerji Bakanı,